PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW KART PRACY · CHEMIA · KLASA 8

Dział 4. Węglowodory

Alkany, alkeny i alkiny: szeregi homologiczne i wzory ogólne, wzory sumaryczne, strukturalne i półstrukturalne oraz nazwy (do czterech atomów węgla), właściwości fizyczne alkanów a długość łańcucha, spalanie całkowite i niecałkowite (także etenu i etynu), przyłączanie bromu, polimeryzacja etenu, odróżnianie węglowodorów nasyconych i nienasyconych (doświadczenie z wodą bromową), źródła węglowodorów i skutki spalania paliw kopalnych (na podstawie tekstu). Sześć kart pracy: teoria z przykładami, ćwiczenia, utrwalenie, zastosowanie i dwa równoległe sprawdziany – z pełnym kluczem odpowiedzi.

Karta	Temat	Zadania
1	**Węglowodory – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka	4 zad. 10 pkt
2	**Węglowodory – ćwiczenia podstawowe** Sprawdzam, czy rozumiem podstawy	6 zad. 18 pkt
3	**Węglowodory – utrwalenie** Zadania o wyższym poziomie trudności	7 zad. 14 pkt
4	**Węglowodory – w praktyce** Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia	2 zad. 7 pkt
5	**Sprawdzian: Węglowodory – grupa A** 30 minut · 17 pkt	7 zad. 17 pkt
6	**Sprawdzian: Węglowodory – grupa B** 30 minut · 17 pkt	7 zad. 17 pkt

Jak korzystać z zestawu

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny dla klasy 8 szkoły podstawowej (rok szkolny 2026/2027). Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Węglowodory – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

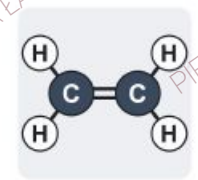
KARTA 1/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 10 pkt

Przypomnij sobie

- **Alkany** C_nH_{2n+2} – tylko wiązania pojedyncze (węglowodory nasycone): metan CH_4, etan C_2H_6, propan C_3H_8, butan C_4H_{10}. Wzór półstrukturalny propanu: $CH_3–CH_2–CH_3$.
- **Alkeny** C_nH_{2n} – jedno wiązanie podwójne (eten $CH_2=CH_2$, propen $CH_2=CH–CH_3$); **alkiny** C_nH_{2n-2} – jedno wiązanie potrójne (etyn $CH\equiv CH$, propyn $CH\equiv C–CH_3$). Nazwy tworzymy od nazw alkanów: -an → -en lub -yn. Węglowodory nienasycone odbarwiają wodę bromową.
- Alkany: im dłuższy łańcuch, tym wyższe temperatury topnienia i wrzenia oraz gęstość; od metanu do butanu – gazy, dalsze – ciecze, najdłuższe – ciała stałe (parafina). Nie rozpuszczają się w wodzie.
- Spalanie: całkowite ($CO_2 + H_2O$), niecałkowite – do CO (czad) lub do C (sadza): $CH_4 + 2\,O_2 \rightarrow CO_2 + 2\,H_2O$; $2\,CH_4 + 3\,O_2 \rightarrow 2\,CO + 4\,H_2O$; $CH_4 + O_2 \rightarrow C + 2\,H_2O$.
- Przyłączanie bromu: $CH_2=CH_2 + Br_2 \rightarrow CH_2Br–CH_2Br$. **Polimeryzacja**: $n\,CH_2=CH_2 \rightarrow (–CH_2–CH_2–)_n$ (polietylen). Czad (tlenek węgla(II)) jest bezbarwny, bezwonny i silnie trujący.

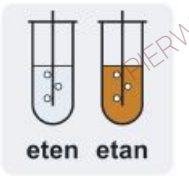
Węglowodory

Eten $CH_2=CH_2$ – jedno wiązanie podwójne

Alkany C–C, alkeny C=C, alkiny C≡C

Eten odbarwia wodę bromową, etan – nie

Spalanie całkowite: $CH_4 + 2\,O_2 \rightarrow CO_2 + 2\,H_2O$

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Wzór alkanu o 4 atomach węgla?

C_4H_{10} (butan); półstrukturalny: $CH_3–CH_2–CH_2–CH_3$.

Przykład 2. Jak odróżnić eten od etanu?

Eten odbarwia wodę bromową (przyłącza brom), etan – nie.

Zadania

1 **Napisz wzory sumaryczne.** ___ / 4 pkt

1. etan: _____ 2. propan: _____ 3. eten: _____ 4. butyn: _____

2 **Wodę bromową odbarwia** ___ / 1 pkt

A. metan **B.** etan **C.** propan **D.** eten

3 **Uzupełnij.** ___ / 2 pkt

1. Alkan o wzorze C_3H_8 nazywa się _____.
2. Trujący produkt niecałkowitego spalania to _____.

4 **Oceń prawdziwość zdań.** ___ / 3 pkt

1. Alkany to węglowodory nasycone.	P	F
2. Etyn ma w cząsteczce wiązanie potrójne.	P	F
3. Metan ma wzór C_2H_6.	P	F

Węglowodory – w praktyce

Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia

KARTA 4/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 7 pkt

Pamiętaj: odpowiadając „na podstawie tekstu", korzystaj tylko z informacji podanych w tekście.

1 **Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.** ___ / 5 pkt

Od ropy do torebki

Gaz ziemny, którego głównym składnikiem jest metan, ogrzewa domy i zasila kuchenki. Mieszanina propanu i butanu w butlach służy do gotowania na kempingu, a benzyna z destylacji ropy naftowej napędza samochody. Spalanie paliw kopalnych uwalnia tlenek węgla(IV), który nasila efekt cieplarniany i ocieplenie klimatu. Z etenu otrzymywanego z ropy produkuje się polietylen – torby i folie rozkładają się setki lat i rozpadają na mikroplastik.

Tekst własny

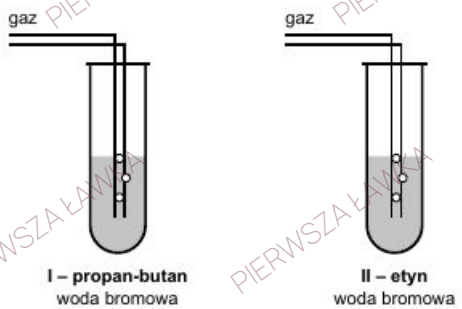
1.1 **Na podstawie tekstu podaj dwa zastosowania alkanów.** ___ / 1 pkt

1.2 **Na podstawie tekstu opisz skutek spalania paliw kopalnych dla klimatu.** ___ / 1 pkt

1.3 **Z jakiego węglowodoru i w jakiej reakcji powstaje polietylen?** ___ / 2 pkt

1.4 **Zaproponuj dwa działania ograniczające ilość plastiku w środowisku.** ___ / 1 pkt

2 **Uczeń przepuszczał przez wodę bromową w probówce I mieszaninę propanu i butanu z butli, a w probówce II – etyn (rysunek). W probówce II roztwór się odbarwił. Napisz, co uczeń zaobserwował w probówce I, i sformułuj wniosek.** ___ / 2 pkt

Sprawdzian: Węglowodory – grupa A

KARTA 5/6

30 minut · 17 pkt

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 17 pkt

1 **Napisz wzory sumaryczne.** ___ / 3 pkt

1. butan: _____ 2. propen: _____ 3. propyn: _____

2 **Wzór ogólny alkinów to** ___ / 1 pkt

A. C_nH_{2n-2} **B.** C_nH_{2n} **C.** C_nH_{2n+2} **D.** C_nH_n

3 **Oceń prawdziwość zdań.** ___ / 3 pkt

1. Wraz z długością łańcucha rośnie temperatura wrzenia alkanów.	P	F
2. Eten nie odbarwia wody bromowej.	P	F
3. Polietylen otrzymuje się w reakcji polimeryzacji etenu.	P	F

4 **Uzgodnij równanie spalania całkowitego butanu.** ___ / 2 pkt

1. $2\ C_4H_{10} + $ _____ $O_2 \rightarrow$ _____ $CO_2 +$ _____ H_2O

5 **Narysuj wzór strukturalny i półstrukturalny butanu.** ___ / 3 pkt

6 **Uzupełnij równania reakcji przyłączania.** ___ / 2 pkt

1. $CH_2{=}CH{-}CH_3 + Br_2 \rightarrow$ _____
2. $CH{\equiv}C{-}CH_3 + 2\ Br_2 \rightarrow$ _____

7 **Wyjaśnij, dlaczego niecałkowite spalanie węglowodorów w pomieszczeniach jest niebezpieczne, i zapisz równanie spalania propanu do tlenku węgla(II).** ___ / 3 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Węglowodory – zestaw 6 kart pracy z kluczem, klasa 8

Podgląd pokazał 4 z 10 stron. Pełna wersja: 10 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Węglowodory – najważniejsze wiadomości – 4 zadania, 10 pkt
- Karta 2: Węglowodory – ćwiczenia podstawowe – 6 zadań, 18 pkt
- Karta 3: Węglowodory – utrwalenie – 7 zadań, 14 pkt
- Karta 4: Węglowodory – w praktyce – 2 zadania, 7 pkt
- Karta 5: Sprawdzian: Węglowodory – grupa A – 7 zadań, 17 pkt
- Karta 6: Sprawdzian: Węglowodory – grupa B – 7 zadań, 17 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości i pokazuje przykłady z wyjaśnieniem.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/chemia-klasa-8-dzial-04-weglowodory-zestaw